

Projekt dobrovoljnog nasumičnog testiranja učenika na droge u srednjoj školi Pakrac

(Overview of the high school voluntary random drug testing project in Pakrac city)

Dejvid Zombori

Zavod za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije, Centar za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti

Sažetak

Uspoređujući se s iskustvima drugih možemo biti izuzetno zadovoljni odazivom roditelja koji su prepoznali značaj i mogućnosti jednog ovakvog projekta vjerujemo zahvaljujući kvalitetno odrađenom informiranju. Do kraja školske godine testirali smo 92 učenika što je neznatno manje od planiranih 100. Što nas posebno veseli niti jedan učenik/ica nije testiran pozitivno, samu situaciju testiranja većina ipak nije doživjela negativno. Neki su učenici čak testiranje doživjeli kao mogućnost da pokažu roditeljima kako s drogom nemaju ništa i kao mogućnost da afirmiraju svoje samopoštovanje. Još je rano za donošenje dalekosežnijih zaključaka, ostaje da se vidi kakav će impact u odnosu na postavljene ciljeve škole bez droge u našem okruženju imati ovakav tip preventivnih aktivnosti.

Ključne riječi: ovisnosti, prevencija, testiranje, rano otkrivanje

Uvod

Nasumično testiranje na droge učenika u školama, prema međunarodnim iskustvima, pokazalo je svoj potencijal uspješne javno-zdravstvene preventivne mjere kojoj je primarni cilj odvratanje učenika od eksperimentiranja i uporabe sredstava ovisnosti. Dodatno, ukoliko se dobro provede, testiranje omogućuje rano prepoznavanje i pružanje adekvatne pomoći učenicima i roditeljima ako se ipak pojavila zlouporaba droga ili ovisnost. Evidentna je činjenica da droge postavljaju značajnu prepreku učenju, postignuću i općenito zdravom odrastanju. Naime, već i maleni broj učenika koji zloupotrebljavaju droge može značajno negativno utjecati na atmosferu u školi iz čega razumski proizlazi potreba politike nulte tolerancije droge u školama.

Sama spoznaja o mogućnosti testiranja na droge učenicima može predstavljati razlog za prestanak eksperimentiranja i uzimanja droga, odnosno daje im mogućnost da se uspješnije odupru vršnjačkom pritisku i kažu NE! Znano je i da se ranim otkrivanjem uporabe droga znatno povećavaju šanse okončanja štetne uporabe prije negoli preraste u ozbiljan problem s prečesto katastrofalnim posljedicama po pojedinca, obitelj i društvo.

Vođeni navedenim činjenicama i povećanom zaplijenom droge među mladima u županiji, poglavarstvo grada Pakraca pokrenulo je pilot projekt testiranja učenika prvog razreda školske 2008./2009. g. Srednje škole (različita strukovna usmjerenja i gimnazija) u Pakracu. Intervencija u prvom razredu - osim što nastupa vrlo rano - ima smisla tim više što jedan dio učenika nije porijeklom iz Pakraca ili okolnih mjesta. Takvi su učenici vrlo ranjivi jer u najosjetljivijoj dobi duže vremena borave odvojeni od roditeljskoga doma, izloženi rizičnim čimbenicima.

Provedba projekta

Nakon usvajanja odluke o testiranju na poglavarstvu grada Pakrac, potpisana je sporazum o projektu testiranja između Grada, Srednje škole i Zavoda za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije (Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti). Sporazumom je definirana uloga svakog partnera u projektu kao i financijski te tehnički detalji provedbe. Ured za društvene djelatnosti grada Pakraca zatražio je očitovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta. Nakon pozitivnog očitovanja pristupilo se izradi projekta poštujući u potpunosti sve smjernice Protokola o testiranju na droge učeničke populacije koje je izradio Vladin ured za suzbijanje droga.

Neposredno prije početka kampanje krajem školske godine 2007./2008. proveli smo anonimno anketno ispitivanje učenika o drogama. Putem medija obavijestili smo lokalnu zajednicu i širu javnost o odluci grada, sporazumu i svim relevantnim detaljima projekta testiranja učenika. Izradili smo informativne materijale koje smo u suradnji sa liječnicom školske medicine tijekom upisa u prvi razred dijelili roditeljima na info-pultu u školi. U dogovoru sa stručnom suradnicom školskom pedagoginjom otišli smo na sve prve roditeljske sastanke izložiti projekt i odgovoriti na pitanja roditelja. Na roditeljskim sastancima, roditelj je dobio na potpis pismenu suglasnost kojom dopušta da se njegovo dijete testira na tri vrste droga – DOA 3G (marihuana, ecstasy i amfetamini) tijekom tekuće školske godine. Navedene su droge izabrane temeljem informacija o najdostupnijim i najšire zlopotrebljivanim ilegalnim drogama u populaciji mladih. Na naše veliko zadovoljstvo preko 95% roditelja ponuđenu je suglasnost i potpisalo. Izrađena je baza suglasnosti i iz nje smo slučajnim odabirom za svaki krug testiranja uzorkovali oko 30 učenika s ograničenjem da niti jedan učenik ukupno ne bude testiran više od dva puta.

Testiranja smo provodili najčešće ponedjeljkom - nepredvidivom dinamikom i nenajavljeno za učenike - u prijepodnevnim satima, u prostoru zavoda za javno zdravstvo unutar doma zdravlja Pakrac (2 minute pješke od škole). Za svaki krug testiranja izradili smo raspored prema kojem niti jedan učenik nije izostao više od jednog školskog sata sa nastave, niti je istovremeno izostalo sa istog sata više od tri učenika/ice. Iako je to organizacijski zahtjevnije na ovaj smo način postigli najmanje moguće remećenje nastavnog procesa. Učenici koji nisu mogli dati svoj uzorak za test pozvani su da se jave nakon zadnjeg sata ili su bili ponovno pozvani u slijedećem krugu testiranja. Sa svakim učenikom individualno je porazgovarano i za njega je popunjen upitnik o riziku (škola, obitelj, interpersonalni odnosi, alkohol, pušenje, droga i sl.). Izuzetno smo vodili računa o zaštiti individualnih rezultata tako da podaci nisu dostupni javnosti, školi niti ikome izvan kruga stručnjaka koji su neposredno radili s učenicima. U slučaju pozitivnog rezultata na testu, protokolom je bilo predviđeno pozivanje roditelja i učenika na savjetovanje u savjetovalište putem preporučene pošiljke.